

GALCERAN DE CANYELLES, veguer de Montblanc i Vilafranca.
Lleida, 1301, juny 22.
Top.: R. 15185, D-1 (GF)

SEGELL MAJOR DE LA CIUTAT DE BARCELONA
1413, abril 13.
Top.: R. 4460, D-4 (GF)

SEGELL MUNICIPAL DE COMO (Itàlia)
usat des de 1415 fins a 1434.
Top.: Caixa III, núm. 35

ANDREU DE PEGUERA I DE CORBERA, m. 1494. Mestre
racional i conseller de Joan II.
1474.
Top.: R. 28388, C-8 (GF)

CORT DEL VEGUER DE VIC
finals del s. XIV o principis del XV.
Top.: Caixa II, núm. 21

SEGELL MAJOR DE LA CIUTAT DE BARCELONA
1711.
Top.: R. 28396, D-8 (GF)

UNIVERSITAT DE CERVERA
1772, juny 29.
Top.: R. 23434, D-6 (GF)

JUNTA SUPERIOR DE GOVERN DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA
entre 1808 i 1812.
Top.: Caixa III, núm. 37

5. Segells eclesiàstics (1)

Els segells eclesiàstics són usats per papes, bisbes, abats i altres dignitats eclesiàstiques. Els dels papes són de plom bifacials i la resta solen ser de cera o de cera i paper. En aquests la figura pot estar dreta o sedent, i la forma pot ser rodona o biogival. El camp pot contenir gran varietat de decoració segons el cas, per exemple: un retaule, un dosseret, un escambell, etc. Els més antics no contenen heràldica, més endavant mostren escuts situats a ambdós costats. A partir del s. XV les armes, personals o de devoció poden ocupar tot el camp del segell.

Els segells eclesiàstics personals solen portar una representació hagiogràfica i al peu la figura de l'orant. Els dels capítols, monestirs o bé ordes religiosos, solen ser biogivals amb representacions religioses, al·legòriques o heràldiques, amb l'escut de l'orde o bé del propi monestir.

SEGELLAT MÚLTIPLE DE TUDELA - 1235, agost 8.
Top.: R. 3149, C-4 (GF)

LOBO MARTINEZ, comanador d'Alcanyís de l'Orde de Calatrava.
ca. 1247.
Top.: Caixa II, núm. 20

BERNAT D'OLIVELLA, 1272-1287, arquebisbe de Tarragona,
entre 1272 i 1287.
Top.: Caixa II, núm. 14

MONESTIR DE SANTA MARIA DE POBLET
Poblet, 1356, maig 6.
Top.: R. 15300, Perg. 343

DOMÈNEC RAM I LANAJA, m. 1445, bisbe de Lleida
entre 1415 i 1434.
Top.: Caixa II, núm. 19

VICARIAT DE DOMÈNEC RAM I LANAJA, m. 1445
bisbe de Lleida.
Lleida, 1423, març 8.
Top.: R. 4466, C-2 (GF)

ENRIC DE CARDONA I ENRÍQUEZ, 1485-1530, bisbe de Barcelona.
Barcelona, 1510 juny, 17.
Top.: R. 10209, C-6 (GF)

LLEÓ X, Papa de l'Església Catòlica. 1475-1521
Roma, 1513.
Top.: Caixa I, núm. 8

6. Segells eclesiàstics (2)

MARTÍN LÓPEZ DE AZLOR S. XIII-XIV, bisbe d'Osca
1301, abril 4.
Top.: R. 4310, C-4 (GF)

PEDRO LÓPEZ DE AGUIAR, FRAY, m. abans de 1370, bisbe de Lugo.
1365, octubre 30.
Top.: R. 4431, D-2 (GF)

VICARIAT DEL BISBAT D'URGELL
1422, octubre 1.
Top.: R. 3036, C-9 (GF)

CONCILI DE BASILEA, 1431-1445
entre 1431 i 1443.
Top.: Caixa II, núm. 38

CLIMENT VII, Papa de l'Església Catòlica. 1478-1534
Roma, 1534, juny 8.
Top.: R. 1932, D-1 (GF)

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital, 56 -08001- Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat
<http://www.bnc.cat>

De dilluns a divendres, de 9h a 20h
Dissabtes, de 9h a 14h

El fons de segells pendents de pergamins de la BC

Del 15 de gener al 14 de febrer de 2018

El fons de segells pendents de pergamins de la BC

Aquesta exposició mostra una quarantena de segells pendents que prové del fons de pergamins de l'Arxiu Històric de la Biblioteca de Catalunya. Es tracta d'un conjunt de gran interès documental i d'alt valor patrimonial que conserva unes dues-centes cinquanta peces.

El segell fou a l'edat mitjana un element de validació del document; l'acompanyava i l'autenticava, i és per si mateix un document jurídic que, juntament amb la part escrita, constitueix el document complet.

Podia tenir una o dues cares i podia portar o no contra-segell; n'hi havia de cera o de plom, i en ocasions especials s'empirà el segell d'or. S'utilitzaren a la península Ibèrica des de la segona meitat del segle XII fins al final del segle XVIII, en què el seu ús passà a ser testimonial.

A l'empremta del segell es distingeixen diverses parts: el *camp* del segell, on s'hi representen les figures pròpies del seu titular; el *fons*, que pot ser llis o bé ornamentat; l'*orla*, que és la part que conté la llegenda; i, finalment, la *gràfila*, que és la línia que separa la llegenda del *camp* del segell. Tant els segells com els contrasegells porten sovint senyals heràldics.

El fons de la BC conserva segells de totes les tipologies: reials, nobiliaris, institucionals, judicials, municipals, gremials, eclesiàstics i també personals.

L'abast temporal d'aquesta mostra comença amb un segell reial de Pere I el Catòlic, del segle XIII, i acaba amb un segell institucional del segle XIX.

La major part dels segells exposats provenen de documents emesos en els diferents territoris de la Corona d'Aragó, tot i que alguns són també d'altres indrets d'Espanya i fins i tot de més enllà dels Pirineus, com ara França i Itàlia.

La mostra que es presenta és variada i pretén posar en valor la col·lecció de la Biblioteca de Catalunya, i a la vegada donar un nou impuls a la sigil·lografia, ciència auxiliar de la història, de llarga tradició a la nostra cultura.

Dr. Pere Serra
Dra. Leticia Darna

1. Segells reials (1)

Els segells reials són els que corresponen als monarques. A la península Ibèrica els segells diplomàtics més antics que es coneixen daten de mitjan segle XII, i és el de cera, de Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona i príncep d'Aragó, el primer segell del qual es té notícia en aquest regne. Les tipologies utilitzades pels segells reials són la majestàtica i l'equestre de guerra, per ser aquestes les de major dignitat. També s'empra l'heràldica, especialment si existeix contrasegell.

PERE I el Catòlic, 1177/1178-1213
ca. 1211
Top.: Caixa III, núm. 36

JAUME I el Conqueridor, 1208-1276
ca. 1241.
Top.: R. 4457, C-9 (GF)

JAUME I el Conqueridor, 1208-1276
Vilagrassa, 1262, març 16.
Top.: R. 4447, C-8 (GF)

JAUME II el Just, 1267-1327
Vilagrassa, 1293, març 23.
Top.: R. 4450, C-8 (GF)

ALFONS III el Benigne, 1299-1336
1328, maig 9.
Top.: R. 4461, C-10 (GF)

PERE III el Cerimoniós, 1319-1387
1338, febrer 13.
Top.: R. 4454, C-7 (GF)

2. Segells reials (2)

ALFONS XI el Justicier, 1311-1350 - rei de Castella-Lleó
Burgos, 1340, febrer 2.
Top.: Segell 10, caixa I. R. 15202, Perg 343.

ALFONS IV el Magnànim, 1396-1458
Barcelona, 1439, maig 4.
Top.: R. 10020, D-5 (GF)

LLUÍS XIV de França, el Rei Sol. 1638-1715
1649, abril 2.
Top.: R. 14369, C-7 (GF)

CARLES II l'Encisat, 1665-1700 - rei d'Espanya
1691, setembre 3.
Top.: R. 1848, C-7 (GF)

MARTÍ I l'Humà, 1356-1410
Barcelona, 1401, gener 15.
Top.: R. 15183, C-1 (GF)

2.6. Segells i empremtes en caixa de conservació

3. Segells de reines, infants i nobles

A la Corona d'Aragó els segells de les reines són sempre de cera i acostumen a portar escuts on combinen les armes del seu pare amb les del seu marit.

Els infants de casa reial utilitzen segells heràldics, en els quals mostren les armes familiars, o equestres de guerra, en els quals llueixen les armes del territori que per voluntat reial els correspon.

En un primer moment, al segle XII, els segells són usats pels reis, poc després a imitació seva, els utilitza l'alta noblesa i la jerarquia eclesiàstica. Al segle XV ja segellaven la petita noblesa, els comerciants, els artesans i fins i tot alguns particulars.

GUILLEM DE MONTCADA
1275, abril 1.
Top.: Caixa I, núm. 3, R. 1766, Perg. 80

ALFONS, infant d'Aragó, futur rei Alfons III, el Benigne, 1299-1336
1322, març 8.
Top.: R. 4109, C-6 (GF)

SABATER
segle XIV.
Top.: Caixa II, núm. 16

ELIONOR, DE CASTELLA, *ca.* 1310-1359, reina, consort d'Alfons III, el Benigne, 1299-1336
1329, abril 10.
Top.: R. 17119, C-5 (GF)

JOAN I DE PRADES infant d'Aragó, 1335-1414, net de Jaume II el Just.
ca. 1397.
Top.: R. 1747, C-9 (GF)

VIOLANT DE BAR, *ca.* 1365-1431, reina, consort de Joan I, el Caçador, 1350-1396
Barcelona, 1416, juliol 3.
Top.: R. 23437, C-6 (GF)

4. Segells institucionals

Durant la baixa edat mitjana els segells diplomàtics, inicialment personals del rei, s'estenen a totes les institucions i persones que tenen delegat un poder reial, a fi de poder autenticar els documents en nom del rei fora de les cancelleries. Apareixen així, els segells d'alts funcionaris de la cort, del mestre racional, i també segells judicials, municipals, etc.

Aquests segells són de mida més gran que els personals i contenen una gran varietat de representacions figuratives de caràcter hagiogràfic, heràldic o simbòlic.

Els segells de municipis reials sovint tenen una doble subscripció amb els senyals del municipi i del rei.

De forma similar alguns municipis de senyoriu segellen amb les armes del senyor.